

Komparace politických a kulturních aktivit extrémně pravicové scény v ČR a SRN v 90. letech 20. století

Autorka si zvolila téma, jež je aktuální vzhledem k projevům extrémně pravicové scény u nás a v Německu. Komparace extrémně pravicové scény v ČR a Německu je dostatečně zdůvodněná tím, že východní část Německa a ČR jsou poznamenány vzestupem krajní pravice po pádu minulého režimu, a tento fenomén lze nahlížet v souvislosti s tzv. postkomunismem. Tato komparace je novátorská. Jak autorka píše, v českém ani v německém prostředí zatím neexistuje publikace, která by toto téma uchopila komplexně. Tato práce má jako jeden z cílů poskytnout základní přehled problematiku extremismu pro učitele výchovy k občanství a základů společenských věd. Věc jistě potřebná. Autorka svou práci rozčlenila logicky. První část je spíše teoretická (analýza pojmosloví, postojů a projevů), druhá část se zaměřuje na vybrané politické aktivity jisté části extrémně pravicové scény.

V pojmoslovné části se setkáme s výkladem daných termínů, který se opírá o jejich původní význam, a jejich definice jak u českých, tak u německých odborníků. Jen na okraj bych položil otázku, jak byla extrémní pravice označována v minulém režimu a jak v NDR. Uvádí se, že pojem „extremismus“ se u nás objevuje až po roce 1989. V Německu již dříve, ale pravděpodobně se myslí Spolková republika Německo, nikoliv NDR. Autorka k pojmu extremismus přistupuje kriticky, když se s oporou v odborné literatuře zmiňuje o tom, že tento pojem je nakonec prázdný (zastřešuje všechny ideologie, které vystupují proti stávajícímu systému), a zároveň není neutrální (s. 15). Tento pojem má tedy charakter termínu, jehož aplikace může být pružná a politicky účelová. Srov. s. 21. (Jen dodávám, že tento pojem má něco společného s pojmem totalitarismus, jenž je kritizován kvůli své neadekvátnosti pro konkrétní historické analýzy nacismu, stalinismu a reálného socialismu). Důležité je rozlišení radikalismu a extremismu, znázorněné přehledně v tabulkách na s. 17. Radikalismus je součástí ústavně konformního demokratického spektra, kdežto extremismus nikoliv. Tato diferenciaci pak napomáhá tomu, aby se odstranily terminologické zmatky např. při posuzování KSČM. Na základě této diferenciaci lze říci, že je to radikálně levicová strana, ale není to strana extremistická. Pokusy o zákaz této strany vycházejí z terminologické konfúze. KSČM chápou jako stranu svou povahou extremistickou (zaměřenou proti danému ústavnímu pořádku), i když je to strana, která je součástí daného ústavního pořádku). Předložený terminologický rozbor je komplexní, diferencovaný a opřený o relevantní odborné práce k dané problematice. Jsou zde učiněna potřebná rozlišení, jako je rozlišení neofašismu a neonacismu (s. 31).

V další části pak autorka předkládá typologickou komparaci vzniku, působení a postojů ultrapravicových subjektů v ČSFR, ČR a Německu v jasně vymezeném období. Tento přístup oceňuji, neboť umožňuje postihnout strukturální podobnosti tohoto fenoménu ve dvou zemích. Autorka zde poskytla utříděný bohatý empirický materiál, který ilustrují přehledné grafy a tabulky. Na s. 70 se patrně jedná o poškození památníků na místě bývalé synagogy a o poškození pomníků židovských dívek v Trutnově, nikoliv v Turnově, jak tvrdí autorka.

Autorka v závěru vypracovala shrnující komparaci českých a německých aktivit extrémně pravicové scény, kde vytkla jejich podobnosti a odlišnosti ve vztahu k české a německé společnosti. Nalézám zde především podobnosti s tím, že odlišnost je daná spíše intenzitou než

odlišnými postoji nebo aktivitami. Jak konstatuje v samém závěru, v Německu docházelo k častějším útokům ze strany extrémně pravicových skupin, než tomu bylo v daném období v ČSFR a ČR.

Práci doporučuji k obhajobě.

Navržená známka

20. 8. 2016

Mgr. Michael Hauser, Ph.D.